

Richtlijn consultopnames door aios

1. Inleiding	2
2. Doel	2
3. Bescherming privacy	2
3.1 Toestemmingsprocedure	3
3.2 Gebruik	3
3.3 Zeggenschap	3
4. Beheer	3
4.1 Opslag en transport.....	3
4.2 Bewaartermijnen en vernietiging.....	4
5. Toepassing van deze richtlijn in de praktijk	4
5.1 Toestemming van de patiënt.....	4
5.2 Toestemming van de aios.....	5
Bijlage 1: Informatiebrief voor de patiënt.....	6
Bijlage 2 Toestemmingsverklaring van de patiënt	7
Bijlage 3 Privacy statement	8
Bijlage 4 Toestemmingsverklaring van de aios	10
Bijlage 5 Verklaring van vernietiging	11

In deze richtlijn staat alle belangrijke informatie die nodig is bij het maken en registreren van beeld- en geluidopnames, hierna te noemen 'opnames', in de opleidingspraktijk en/of op de huisartsenpost. De informatie is gebaseerd op de KNMG¹ richtlijn voor opnamen in het kader van onderwijs en de AVG.

1. Inleiding

Voor het dagelijkse onderwijs in de opleidingspraktijk worden door de aios (arts in opleiding) opnames gemaakt tijdens de spreekuren en tijdens de consulten op de huisartsenpost. De gemaakte opnames worden tijdens leergesprekken in de opleidingspraktijk en op het opleidingsinstituut gebruikt voor onderwijsdoeleinden, waarbij het beoordelen van arts-patiënt-communicatie en medisch handelen (consultvoering) centraal staat.

Er bestaat geen twijfel over de waarde van opnames bij de beoordeling van de competentie-ontwikkeling van een aios. Het is echter van groot belang om goede afspraken te maken omtrent het opnemen, de opslag en het vervoer van deze opnames teneinde de privacy van patiënten en aios te bewaken. Dit betekent dat opnames alleen kunnen worden gemaakt met toestemming van de betrokken patiënt(en) en aios, en vernietigd dienen te worden nadat het didactische doel bereikt is.

2. Doel

Het maken van opnames van de consulten van aios heeft tot doel beter zicht te krijgen op de arts-patiënt-communicatie en het medisch handelen van de aios in de opleidingspraktijk en het omgaan met de specifieke problematiek op de huisartsenpost. Daarnaast kunnen opnames worden gebruikt voor onderwijs aan en training van andere huisartsen in opleiding, andere opleiders, beoordelaars en docenten van de huisartsopleiding. Het gaat dus om uitsluitend didactische doelstellingen, waarbij consultopnames de input vormen voor onderwijs en toetsing.

3. Bescherming privacy

De opnames vallen juridisch gezien onder het medische beroepsgeheim (via de wet BIG en de Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO) en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Het maken en bewaren van opnames van consulten moet voldoen aan een aantal juridisch vastgelegde zorgvuldigheidseisen. Dit houdt verband met de gevoeligheid van de beeld- en geluidopnames voor de privacy van de patiënt en de huisarts (in opleiding).

In de Richtlijn van de KNMG over het omgaan met medische gegevens staat over het gebruik van opnames het volgende:

Opnamen in het kader van onderwijs

“De video-opnamen worden gemaakt in het kader van de opleiding van de aios, bijvoorbeeld om de gesprekstechnieken van een student te beoordelen. Een dergelijke opname behoort niet tot het medisch dossier van een patiënt. Het doel van de opname is dan immers niet gelegen in de patiëntenzorg, maar in de opleiding van een arts. De patiënt moet in dit geval toestemming geven voordat de opname gemaakt wordt. Daarbij moet de patiënt geïnformeerd worden over het doel van de opname, hoe lang de opname wordt bewaard en toestemming geven wie toegang tot de opname mag hebben. De opname moet na het gebruik in het kader van de opleiding worden vernietigd.”

Huisartsopleiding Nederland volgt deze KNMG richtlijn en werkt deze als volgt hieronder uit.

¹ De richtlijn Omgaan met medische gegevens van de (KNMG), vastgesteld door het Federatiebestuur op 24 mei 2018, in werking getreden op 25 mei 2018.

3.1 Toestemmingsprocedure

Beeldopnamen worden alleen gemaakt nadat de patiënt daar uitdrukkelijk toestemming voor heeft gegeven. De patiënt krijgt voorafgaand aan het consult schriftelijke informatie over het doel van de opnames: zie bijlage 1. In deze informatie staat vermeld waarvoor de opnames bedoeld zijn, wie de opnames te zien krijgen en hoe lang de opnames bewaard worden. In aanvulling op de schriftelijke informatie verstrekt de aios mondeling informatie over de opname. Voordat de opname wordt gestart vraagt de aios toestemming voor de opname aan de patiënt. Daarbij geeft de aios aan dat het niet verplicht is om mee te werken en dat het mogelijk is de toestemming tijdens de opnames in te trekken.

De patiënt dient voldoende gelegenheid te krijgen om opname te weigeren. Pas nadat de patiënt schriftelijk toestemming heeft gegeven wordt de opname gestart. De aios vraagt dan ter bevestiging aan de patiënt of hij/zij alles begrepen heeft.

De patiënt heeft het recht om op ieder gewenst moment, ook tijdens het consult de toestemming voor de opname in te trekken. Als dat gebeurt, wordt de opname gestopt en wordt de opname gewist.

Wanneer het instituut de consultopname ten behoeve van onderwijs aan en training van andere huisartsen in opleiding, andere opleiders, beoordelaars en docenten wilt gebruiken, dient naast de patiënt, ook de aios toestemming te geven voor het gebruik hiervan (zie bijlage 4).

3.2 Gebruik

De opnamen worden enkel ingezet voor het doel waarvoor de patiënt toestemming heeft gegeven. In geval van onderwijs wordt de opname gezien door de huisarts-opleider (in een leergesprek) en/of door collega-aios of de directe begeleiders van de betreffende aios op het instituut (in het onderwijs).

In geval van toetsing wordt de opname beoordeeld door een huisarts en/of gedragswetenschapper die door het instituut als beoordelaars van arts-patiënt-communicatie of consultvoering zijn geselecteerd en getraind. In geval van training van anderen wordt de opname bekeken door bijv. aios, opleiders, of docenten. Het is mogelijk dat meerdere observatoren het opgenomen materiaal bekijken indien er sprake is van twijfel bij het tot stand komen van de beoordeling.

3.3 Zeggenschap

De zeggenschap over de beeldopnamen in geval van onderwijs ligt bij aios. Als sprake is van toetsing - dat wil zeggen dat de gegeven beoordeling meeweegt in de voortgangsbeslissing - dan ligt de zeggenschap over de opnamen bij de aios en het opleidingsinstituut c.q. het hoofd van de opleiding gedurende de periode die het opleidingsinstituut nodig heeft om de beoordeling af te ronden.

4. Beheer

4.1 Opslag en transport

De aios is verantwoordelijk voor de opslag en het transport van de gemaakte opnames. De opnames worden door de aios zelf zorgvuldig bewaard. Materiaal digitaal uploaden, delen en versturen is enkel toegelaten binnen een beveiligde, door de instituten goedgekeurde digitale omgeving. Transporteren is enkel toegestaan op een gecodeerde usb-stick of andere gegevensdrager². Hiervoor is de aios verantwoordelijk.

De huisartsopleider c.q. de huisartsenpost is verantwoordelijk voor een afsluitbare

² Voor Windowsgebruikers bijvoorbeeld via Bitlocker of voor Apple-gebruikers via M3Bitlocker voor Mac.

opslagmogelijkheid binnen de opleidingspraktijk c.q. de huisartsenpost. Wanneer opnames tijdelijk worden overgedragen aan het opleidingsinstituut, is het hoofd van de opleiding gedurende deze tijd verantwoordelijk voor afsluitbare opslag.

De aios vergewist zich ervan dat alleen daartoe bevoegden in staat zijn om de opnames te bekijken en dat de opnames niet aan derden worden meegegeven.

4.2 Bewaartermijnen en vernietiging

De bewaartermijn hangt af van het concrete didactische doel waarvoor de opnames gebruikt worden. De opnames worden vernietigd nadat het didactische doel is bereikt..

Opnames in het kader van het leergesprek met de opleider of onderwijs op het instituut worden binnen twee weken na gebruik vernietigd. Opnames in het kader van de consultvoeringstoets worden door de aios bewaard en aan het einde van het betreffende opleidingsjaar vernietigd.

De opnames die gebruikt worden voor selectieve doeleinden, worden door de aios bewaard tot een definitieve beslissing over de voortgang is genomen, beroepsprocedures zijn afgerond dan wel de periode waarin een beroepsprocedure kan worden gestart is verlopen. Het opleidingsinstituut heeft recht op inzage in opnames die voor selectieve doeleinden gemaakt zijn.

De aios is verantwoordelijk voor het vernietigen van deze opnames. Vóór het einde van opleidingsperiode jaar 1 en voor het einde van de opleiding herinnert het instituut de aios er aan dat deze verantwoordelijk is voor het wissen of vernietigen van opgenomen beeldmateriaal. De aios ondertekent daarvoor de 'verklaring wissen beeldopnames' die verstrekt wordt door het instituut.

Opnames waarbij de patiënt en de aios toestemming verlenen om deze te gebruiken voor training, worden door het instituut gekopieerd en in een beschermde database opgeslagen. Na het verlopen van de aangeduide bewaartermijn worden de opnames door het instituut verwijderd uit de database en vernietigd.

De opnames worden behandeld als waren zij onderdeel van het medisch dossier als het gaat om zorgvuldigheid. Het materiaal maakt echter geen onderdeel uit van het medisch dossier en is bedoeld voor onderwijskundige doeleinden. De bewaartermijn is daarom niet gebonden aan bepalingen die van toepassing zijn op medische dossiers.

5. Toepassing van deze richtlijn in de praktijk

Het is zeer belangrijk dat de zorgvuldigheid van de procedure en de privacy van zowel de patiënt als die van de aios gewaarborgd blijven.

5.1 Toestemming van de patiënt

De patiënt moet in ieder geval vooraf goed schriftelijk en mondeling geïnformeerd worden en de tijd krijgen om na te denken over een eventuele toestemming (juridische regelgeving). Daarom moet de procedure in de wachtkamer worden opgestart.

Het vragen om toestemming van de patiënt dient zorgvuldig te gebeuren, zodat de patiënt goed begrijpt waar deze 'ja' tegen zegt en zich ook geheel vrij voelt om 'nee' te zeggen. Elke huisartsenpraktijk is anders georganiseerd. De opleider, huisarts in opleiding en de praktijkassistente in de opleidingspraktijk, en de opleiders en Eerst Verantwoordelijk Assistent (EVA) op de huisartsenpost zijn vrij om de procedure te kiezen die het meest bij hun praktijk c.q. de huisartsenpost past, mits voldaan wordt aan de voorwaarden beschreven onder 3 en 4.

Voorgesteld wordt gebruik te maken van een informatiebrief en een toestemmingformulier, waar op de achterkant het privacy statement is afgedrukt. Het toestemmingsformulier wordt ondertekend in tweevoud. De patiënt en de aios ontvangen een exemplaar. Het tekenen van het formulier is

voldoende voor het verlenen van toestemming. De aios vraagt ter bevestiging bij aanvang van de opname of de patiënt alles begrepen heeft.

Hieronder wordt een voorbeeldprocedure geschetst als handreiking.

1. Als de aios consulten wil opnemen, zorgt de assistente ervoor dat elke patiënt die bij de aios op het spreekuur komt, in de wachtkamer de informatiebrief, het toestemmingsformulier en het privacy statement ontvangt. Zorg er voor dat op de achterzijde van het toestemmingsformulier het privacy statement is geprint, zodat er geen misverstanden kunnen ontstaan over voor welke doeleinden er toestemming is gegeven.
2. De toestemming betreft drie mogelijke, onderscheiden doelen (zie ook informatiebrief):
 - a. Feedback/beoordeling van de consultvoering van de huisarts in opleiding door de huisartsopleider;
 - b. Feedback/beoordeling van de consultvoering van de huisarts in opleiding door een andere huisarts -docent/-beoordelaar of gedragswetenschappelijk docent;
 - c. Onderwijs aan en training van andere huisartsen in opleiding, andere opleiders, beoordelaars en docenten van de huisartsopleiding.
3. De patiënt moet in de gelegenheid worden gesteld om bij de assistente nadere uitleg te vragen.

TIPS

- Neem van te voren samen met de assistente de procedure goed door.
- Het is van belang dat de consulten volledig (dus inclusief opening, het lichamelijk onderzoek en de afronding) worden opgenomen.
- Plan extra tijd in (bv. laat één afspraak open) t.b.v. voldoende tijd voor registratie.

Om twee redenen wordt voorgesteld om de assistente hierbij te betrekken. Allereerst wordt daardoor de natuurlijke gang van zaken bij het spreekuur van de aios zo min mogelijk verstoord.

In de tweede plaats is de patiënt zo beter in staat om tot zich te nemen wat er gevraagd wordt en af te wegen of hij/zij toestemming geeft. Dat is veel rustiger dan wanneer de aios dat aan het begin van het consult moet uitleggen of vragen.

5.2 Toestemming van de aios

De aios kan op een separaat formulier (bijlage 4) toestemming geven om de opname voor trainingsdoeleinden te gebruiken, mits de patiënt daarvoor óók toestemming heeft verleend. De beide toestemmingsverklaringen dienen gebundeld bewaard te worden om de opname te kunnen gebruiken.

Bijlage 1: Informatiebrief voor de patiënt

Geachte heer, mevrouw,

Wij vragen u of u het goed vindt dat het gesprek (consult) dat u heeft met huisarts in opleiding (naam van de huisarts in opleiding) mag worden opgenomen. Opnamen uit de spreekkamer zijn zeer leerzaam voor huisartsen in opleiding. Het is de bedoeling dat het consult volledig wordt opgenomen, dus inclusief het eventuele lichamelijke onderzoek.

Voor de opnamen geldt:

- Het consult wordt alleen opgenomen als u daarvoor toestemming geeft.
- Tijdens of na het consult kunt u op ieder moment zeggen dat de opname alsnog moet worden gewist.
- Opnames vallen onder het beroepsgeheim van de arts en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).
- Opnames behoren niet tot uw medisch dossier.

U kunt aangeven *wie* de opname met *welk doel* mag bekijken:

1. De huisarts in opleiding en uw huisarts met als doel feedback/beoordeling van de consultvoering van de huisarts in opleiding (bewaartermijn max. 2 weken)
2. De huisarts in opleiding en een andere huisarts-docent/-beoordelaar of gedragswetenschappelijk docent met als doel feedback/beoordeling van de consultvoering van de huisarts in opleiding (bewaartermijn: maximaal tot einde opleidingsjaar van de huisarts-in-opleiding)
3. Andere huisartsen in opleiding, andere opleiders, beoordelaars en docenten van de huisartsopleiding ten behoeve van onderwijs en training (bewaartermijn: max. 5 jaar)

U kunt per onderdeel toestemming geven of weigeren.

- Zie voor meer informatie het privacy statement op de achterkant van het toestemmingsformulier.

Hartelijk dank voor uw medewerking, mede namens de huisartsopleiding.

Hoogachtend,

....., huisarts en opleider

....., huisarts in opleiding

Bijlage 2 Toestemmingsverklaring van de patiënt

Hierbij geef ik toestemming voor het op video vastleggen van het uit te voeren consult. Alle informatie over hoe (naam van de Huisartsopleiding en de aios) omgaan met de gegevens is uiteengezet in ons **privacy statement op de achterzijde van dit formulier**.

Ik geef toestemming om de opname voor de volgende doeleinden te gebruiken:
(doorhalen wat niet van toepassing is)

Ja / Nee	Aan de huisarts in opleiding en mijn huisarts met als doel feedback/beoordeling te geven van de consultvoering van de huisarts in opleiding (bewaartermijn max. 2 weken)
Ja / Nee	Aan de huisarts in opleiding en een andere huisarts-docent/-beoordelaar of gedragswetenschappelijk docent met als doel feedback/beoordeling te geven van de consultvoering van de huisarts in opleiding (bewaartermijn: maximaal tot einde opleidingsjaar van de huisarts in opleiding)
Ja/Nee	Aan het opleidingsinstituut met als doel andere huisartsen in opleiding, andere opleiders, beoordelaars en docenten van de huisartsopleiding te trainen (bewaartermijn: max. 5 jaar)

Datum en plaats:

Naam:

Handtekening:

Bij de aanvang van de consultopname vraagt de huisarts in opleiding ter bevestiging of u alles begrepen heeft.

U heeft te allen tijde de mogelijkheid om uw toestemming in te trekken.

Bijlage 3 Privacy statement

Privacy statement met betrekking tot het maken van consultopnames door aios

Dit privacy statement heeft betrekking op het maken van consultopnames door aios van de [Huisartsopleiding opnemen naam opleidingsinstituut] (“wij” of “ons”), gevestigd aan [adres] ingeschreven in het register van de Nederlandse Kamer van Koophandel onder nummer [x].

Voor het dagelijkse onderwijs in de opleidingspraktijk worden door de aios opnames gemaakt tijdens de spreekuren en tijdens de consulten op de huisartsenpost. De gemaakte opnames worden tijdens leergesprekken in de opleidingspraktijk en op het opleidingsinstituut gebruikt voor onderwijsdoeleinden.

Het maken van opnames van de consulten van aios heeft tot doel beter zicht te krijgen op de arts-patiënt-communicatie en het medisch handelen van de aios in de opleidingspraktijk en het omgaan met de specifieke problematiek op de huisartsenpost. Daarnaast kunnen opnames worden gebruikt voor onderwijs aan en training van andere huisartsen in opleiding, andere opleiders, beoordelaars en docenten van de huisartsopleiding. Het gaat dus om uitsluitend didactische doelstellingen, waarbij consultopnames de input vormen voor onderwijs en toetsing. Opnames worden alleen met toestemming van de betrokken patiënt gemaakt en vernietigd nadat het didactische doel bereikt is. De video-opnames vormen géén onderdeel van het medische dossier.

In dit privacy statement beschrijven wij welke persoonsgegevens wij van u verzamelen met betrekking tot het maken van consultopnames door aios, hoe wij met deze persoonsgegevens omgaan en welke rechten in dat kader aan u toekomen.

1. PERSOONSGEGEVENS EN DOELEINDEN

Een persoonsgegeven is ieder gegeven, dat een natuurlijk persoon (direct of indirect) kan identificeren. Een persoonsgegeven kan een naam of telefoonnummer, maar bijvoorbeeld ook een geboortedatum of e-mailadres zijn.

Wij verzamelen de volgende persoonsgegevens van u:

- Uw naam;
- Uw leeftijd (indien genoemd in de opname);
- Uw handtekening (vastgelegd op het toestemmingsformulier);
- Het beeldmateriaal van het consult;
- Andere in het consult genoemde persoonsgegevens, waaronder medische gegevens over u.

Deze persoonsgegevens verzamelen wij voor de navolgende doeleinden:

- Feedback/beoordeling van de consultvoering van de huisarts in opleiding door uw huisarts;
- Feedback/beoordeling van de consultvoering van de huisarts in opleiding door een andere huisarts - docent/-beoordelaar of gedragswetenschappelijk docent;
- Onderwijs aan en training van andere huisartsen in opleiding, andere opleiders, beoordelaars en docenten van de huisartsopleiding.

Wij verwerken uw persoonsgegevens op basis van uw toestemming. U hebt altijd het recht om uw toestemming in te trekken. Het intrekken van de toestemming laat de rechtmatigheid van de verwerking op basis van de toestemming vóór de intrekking daarvan, onverlet.

Het verstrekken van de persoonsgegevens is wettelijk niet verplicht.

2. MET WIE DELEN WIJ PERSOONSGEGEVENS?

Wij verstrekken uw persoonsgegevens aan de personen die verbonden zijn aan het uitvoeren van de

werkzaamheden, genoemd bij de doeleinden waarvoor u toestemming heeft gegeven. Dit kunnen zijn: de huisarts in opleiding, opleiders, beoordelaars en docenten van de huisartsopleiding.

Wij kunnen voorts derden inschakelen voor het digitaal vastleggen van de video- en geluidsopnames. Deze derden zijn verwerkers van ons en verwerken de gegevens slechts ten behoeve van ons en voor geen enkel ander doel.

Wij geven uw persoonsgegevens niet door aan (rechts)personen buiten de Europese Economische Ruimte.

3. BEWAARTERMIJNEN

- Maximaal twee weken voor de feedback/beoordeling van de consultvoering enkel zichtbaar voor uw eigen huisarts en de huisarts in opleiding.
- Maximaal tot einde opleidingsjaar van de betreffende huisarts in opleiding voor de feedback/beoordeling van de consultvoering.
- Maximaal vijf jaar ten behoeve van onderwijs aan en training van andere huisartsen in opleiding, andere opleiders, beoordelaars en docenten van de huisartsopleiding.

Bovenstaande bewaartermijnen zijn afhankelijk van de doelen waarvoor u toestemming verleent.

4. BEVEILIGING VAN PERSOONSgegevens

Wij hebben passende technische en organisatorische maatregelen genomen om uw persoonsgegevens te beveiligen tegen verlies of een andere vorm van onrechtmatige verwerking.

5. WIJZIGINGEN IN ONS PRIVACY BELEID

Het kan zijn dat er in de toekomst redenen zijn om het privacybeleid te wijzigen. In dat geval wordt dit kenbaar gemaakt via onze website.

6. UW RECHTEN

U heeft het recht ons te verzoeken om:

- inzage te geven in uw persoonsgegevens;
- uw persoonsgegevens te laten aanvullen, corrigeren of verwijderen;
- bezwaar aan te tekenen tegen de verwerkingen van uw persoonsgegevens;
- uw persoonsgegevens te beperken; en/of
- uw persoonsgegevens door te geven aan u of aan een derde.

Aan deze rechten zitten enkele beperkingen. Wij zullen uw verzoek beoordelen conform de Wet bescherming persoonsgegevens of, vanaf 25 mei 2018, de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Wij zullen u zo spoedig mogelijk, maar in elk geval binnen een maand na ontvangst van uw verzoek, informatie verstrekken over de acties die wij hebben ondernomen naar aanleiding van uw verzoek. Deze termijn kunnen wij met twee maanden verlengen in verband met de complexiteit van uw verzoek of het aantal verzoeken dat wij krijgen. We zullen u in dat geval informeren.

U heeft op elk moment het recht om een klacht in te dienen bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

7. CONTACT

Indien u vragen heeft over dit privacy statement kunt u contact met ons opnemen via: **[bijvoorbeeld een telefoonnummer of e-mailadres]**.

Bijlage 4 Toestemmingsverklaring van de aios

Hierbij geef ik toestemming aan (naam van de Huisartsopleiding) voor het gebruiken van het door mij opgenomen videoconsult d.d. (datum) in (naam Huisartsenpraktijk).

De opname mag gebruikt worden ten behoeve van onderwijs en training aan andere huisartsen in opleiding, andere opleiders, beoordelaars en docenten van de huisartsopleiding voor een periode van maximaal 5 jaar na datering van deze toestemmingsverklaring.

Datum en plaats:

Naam:

Handtekening:

U heeft te allen tijde de mogelijkheid om uw toestemming in te trekken.

Bijlage 5 Verklaring van vernietiging

Hierbij verklaart ondergetekende dat hij/zij alle video-opnames, die in het kader van de opleiding tot huisarts tijdens het spreekuur in de huisartsenpraktijk of op de huisartsenpost door hem/haar zijn gemaakt, volledig heeft vernietigd.

Datum:

Naam, adres en woonplaats:

Handtekening: